

VIAC AKO
12 MILIÓNOV
VÝTLAČKOV

TRYGVE GULBRANSSEN

Večne spievajú lesy

i527.net
vydavateľstvo

PRVÁ ČASŤ TRILÓGIE

Večne spievajú lesy

TRYGVE GULBRANSEN

Večne spievajú lesy

© 1935, H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard) AS
Published in agreement with Oslo Literary Agency

Og bakom synger skogene
All rights reserved.

Cover design © Ingeborg Ousland

Všetky práva vyhradené. Bez predchádzajúceho písomného povolenia vydavateľa nesmie byť žiadna časť publikácie reprodukováaná, uložená do vyhľadávacieho systému alebo prenášaná v akejkoľvek forme či akýmkoľvek spôsobom – napríklad elektronicky, kopírovaním, nahrávaním. Výnimkou sú krátke citácie recenzií v tlačenej podobe.

Slovenské vydanie:
Preklad © Miroslav Zumrík
Copyright © i527.net, s. r. o., 2025
www.i527.net

ISBN 978-80-8249-192-3

PRVÝ DIEL

Skaliská nad priepasťou Panenskej tiesňavy modrali nejasnými obrysami v surovom chladnom vzduchu jesenného večera. Nad roklinou žiarila teplá obloha s prímесou krvi, do ktorej klesalo slnko. Na krajnom skalnom výstupku stál medveď, ktorý bol čierny ako skala, a vetril smerom k širšej dedine, kde sa nad jazerami a korytami potokov prevažovala hmľa.

Hlavu mal hranatú, s ostrými črtami, krk pretiahnutý a vyziabnutý, tuhý strapatý kožuch mu plázol. Posledných pár jesení si na zimný spánok líhal neskoro. Akokoľvek poľoval a napchával sa úlovkom, nič nepomáhalo. Bezpečnej, omamnej ťažkosti, akú po minulé roky cítil na jeseň, sa mu teraz veľmi nedostávalo. Tento rok to naozaj vyzeralo zle. Odkiaľsi zvnútra v ňom tepala bolesť a ani mäso mu nechutilo tak ako kedysi. Ak skolil nejakú zver, nechal ju takmer celú a sýtil sa len teplou krvou, dokonávajúcimi srdcami a inými útrobami, čo sa ľahko prehítajú.

Nedokázal už ani prenasledovať losy v lese. Telo mu rýchlo stuhlo a unavilo sa a na dôvažok sa k tomu pridala hrozná, hlboká bolesť. Zrejme k nej prišiel, keď sa od ľudí na severe bjørndalského lesa rozľahol hlasný tresk. Zaryl sa mu do boka, až vytryskla krv, a rana ho potom ešte dlho svrbela. Nedokázal síce stopovať losa, strhol však aspoň mnoho oviec a zabíjal kravy.

Túto jeseň zahnali ľudia zvieratá z paše priskoro. Párkrát sa večer zakradol až k domom a rozrazil stajňové vráta, aby sa dostal ku krvi a k jedlu. Ľudia sa za ním rozbehli s krikom a revom. Na jedného sa zahnal labou, až človek ostal ležať, a potom už mu dali pokoj.

Ľudia aj psy tu dolu v širokej dedine boli iní než na severe v Bjørndale, kam chodieval loviť za mladých liet. Tam na severe mali chl páčov, ktorí sa úplne zdivení hneď rozštekali, hulákali a chniapali. Ľudia nekričali ani nerevali, blížili sa potichu, takže medveď si ich do poslednej chvíle nevšimol a vtedy čosi tresklo, oslepila ho bolesť a ostala mu naddlho v tele. Tu dolu v dedine sa psy vystrašene schovávali za ľudí a medveď počul iba virvar, nie treskot. Dnes večer, len čo dolu zhasnú svetlá, zájde k jednej tunajšej stajni.

Tmavý a škaredý medveď sa dlho týčil na pozadí oblohy a tá čoraz viac temnela do krvi a noci. Hlavu mal ostrú, krk dlhý, ohnutý, zarastený nepoddajnou srstou – telo ohromné, no vpadnuté a z kožucha mu zreteľne vytrčali lopatky.

Starý maco – medveď zabijak...

V ten istý večer prišiel za farárom v dedine zástup miestnych mužov. Farár, dôstojný pán Diderich, bol skutočným duchovným otcom dedinčanov, teda aspoň počas neprítomnosti plukovníka na Borglande, ktorý v tej chvíli skutočne nebol doma.

Pán Diderich prišiel do dediny nedávno, no už sa stihol prejavíť ako chlapík. Vedel poradiť pri chorobách ľudí aj dobytky a mal úchvatný dar reči, ktorou vedel

duchovne povzniesť svojich veriacich. Určite teda bude vedieť, čo si počať s medveďom a inými pohromami.

Mnohí videli vo večernej oblohe varovanie. Veštilo krv a nešťastie, ba jednému sa zdalo, že na nebi zazrel horiaci zakrvavený meč, a pritakali mu aj ďalší.

Usadili sa vo farárovej izbe a rozoberali ťažké časy. Nachádzali strhnuté ovce a zabité kravy. Dobytok tento rok zahnali na jeseň predčasne, stalo sa však čosi neslýchané – medveď vyvalil dvere na maštali, rozbil ich na triesky, zabil pár zvierat a ostatné tak vydesil na smrť, že ľudia sa k nim nedokázali priblížiť.

Perovi Veltovi, paholkovi na Bjørklande, sa od prišerey ušlo zaucho a odvtedy iba ležal v posteli úplne bez života.

Takto sa zdravý medveď nespráva. Toto je divoký maco, akého ešte nikto nevidel, obrovitý, hoci košť a koža, oči mu žiaria na zeleno a má plavý bok. Toľko si ľudia všimli. Takto nevyzerá žiaden medveď z tohto sveta.

Sedeli vo farárovej izbe. Pán Diderich na seba nechal čakať. Tušil, s čím asi prišli, a tak chcel zrejme najprv porozmýšľať, aby pred návštevou vystupoval náležite.

Izba konečne stíchla. Bledí a bezradní muži po sebe pokukovali. Niektorí asi mysleli na krvavý meč na nebi a na nadchádzajúce pohromy, iní možno na cestu domov potme a či tam na nich nečaká divý medveď. Ďalší sa mosúrili nad starcom z Bjørklandu, kvôli ktorému sa sem navečer unúvali.

Všetkým zrejme chodilo po rozume, že možno práve v tejto chvíli sa príšera dobýja do ich maštali a dlávi im dobytok.

Tak načo sem merali cestu?

Ako by im mohol ktokoľvek poradiť?

Farár ich z kazateľnice minulú nedeľu nabádal, aby sa ozrute nemstili. Hlas sa mu v kostole rozliehal ako hrom; len dva dni nato sa však netvor vlámal do bjørklandskej maštale.

Čo viac tu človek zmôže, hoci je aj farár?

Dedinčania organizovali hliadky so psami a s puškami; psy sa však na smrť báli a pušky zhrdzaveli, a keď sa na nich maco vyrútil, nikto aj tak nevystrelil.

Hanba-nehánba, s krikom vzali nohy na plecia, len čo zbadali, ako sa Per Velt po zásahu labou zviezol na zem. Keby aspoň našli doma borglandského plukovníka. Bol to odvážny vojak, s takou príšerou by si však možno nechcel začínať ani on.

Nie je dobré zahrávať sa s vecami, ktoré nie sú z tohto sveta, mysleli si mnohí.

Vtedy vstúpil pán Diderich. Všetci úctivo vstali a bjørklandský stavec musel predosť, čo má na srdci.

Farár mužov vyzval, aby si znova sadli, a postojácky im kázal o Božej odpate, trestajúcich prútoch a pobožnej odovzdanosti tvárou v tvár neodvratnému.

Pri pomyslení na všetko to neodvratné potme cestou domov prišla väčšina mužov aj o posledné zvyšky odvahy.

Oponovať kňazským slovám dokázal iba skúpy stavec z Bjørklandu.

Chcel sa pomstiť za ovce a zabitú jalovicu v maštali a práve jemu skrsla v hlave myšlienka, s akou by neprišiel žiaden iný z hlúčika mužov.

Odkášľal si a sklonil hlavu, ako sa len dalo, pretože vedel, čo svojím návrhom vyvolá, keď však nechodil na pomoc Pán, nebolo inej cesty. Musia skúsiť, či im s vecou, v ktorej zlyhali iní, nepomôže diabol a jeho pomocníci na zemi.

Znova si odkašľal a vyhrkol, že keď teda nemožno inak, musia sa prezvedieť u tých na severe, v Bjørndale, či by im neprišiel na pomoc ktosi tamojší.

Niektorí muži pozdvihli hlavy a skúšali sa tváriť pobúrene, iní si tváre kryli, akoby sa neodvažovali hľadiť ostatným do očí.

Stuhnuté krky dedinčanov gniavila váha. Oni, o toľko väčší a súcejší než lesní vyhnanci zo severného Bjørndalu, oni by mali k tamtej divokej svorke vyslať prosbu o pomoc!

Po gazdovej reči však akoby všetkým odľahlo. Najhoršie bolo vyrieť tie strašné slová. Nikto sa však neodvážil protirečiť. Koho by však mali na sever vypraviť?

Nemohli tým poveriť napríklad paholka, pretože divosi na severe boli skutoční horenosi; to každý poľahky zbadal, keď sa ľudia odtiaľ rútili po ceste alebo keď sa zriedkakedy objavili vo dverách kostola.

Šíru dedinu oddeľoval od bjørndalského lazu hrebeň tmavého lesa. Cez tamten kopec sa odnepamäti neodvážil žiaden veriaci dedinčan.

Cesta na Bjørndal viedla pomedzi stromy – a ako to vyzeralo ďalej? Pravdepodobne sa ďalej rozprestieral iba ďalší les a možno by ich na ceste čakal maco. A samotní lazníci, nadutí a mĺkvi zakaždým, keď zavítali do dediny, tých sa azda bolo treba báť viac než medveďa, ak by sa človek objavil u nich doma. Ľudia z dediny vraveli o lazníkoch zo severných lesov po toľké generácie s toľkou zaslepenosťou a zlobou, až sa odrazu desili vlastných slov.

Nikto si nepomyslel, že by mal ísť práve on. Nikto si netrúfal spomenúť niečie meno. No niekto ísť musel.

Vtedy sa pán Diderich ukázal ako ozajstný duchovný otec. Ak ho niekto odvezie, je pripravený ďalšie ráno vyraziť. Padlo rozhodnutie, že kňaza odvezie ten, kto vyriekol prvé slová, a tak sa na túto úlohu musel prislúbiť björklandský starec.

V širšej dedine ľudia bývali a obrábali pôdu od pradávnych čias. Lesy museli ustupovať čoraz ďalej na východ i na západ. Stromy najprv preriedili ohrady, potom pasliviny a napokon krajinu zaplavili rozľahlé lúky.

Bývalé panstvo lesa pripomínali iba listnaté stromy na okraji potokov a plotov oddeľujúcich gazdovstvá.

No lesy – tie skutočné, veľké, spievajúce lesy – sa iba letmo črtali ďaleko za lúkami na východe a západe. Lesné háje, ktoré si na odlahľých miestach ponechali statkári, slúžili iba na čo-to pri dome, poskytl drevo na stavbu, keď bolo treba nové brvná, a tiež kurivo do pecí.

Za starých čias nemali tunajšie lesy, nachádzajúce sa ďaleko od mora, žiadnu hodnotu. V širokých dedinách bývali sediaci s poľami, lúkami a dobytkom v stajniach. Netúlali sa po lese, nepoľovali a nevyčíňali. Dediny sa rozšírili po bývalých lesoch na východ i na západ a na juhu prechádzali jedna do druhej.

Jestvuje však aj smer zvaný sever a na sever od širokej dediny stál les už odpradáva. Tmavý a rozľahlý spieval svoju starú pieseň po hrebeňoch a úbočiach, ktoré sa rozprestierali od severu až do nekonečna.

V tých miestach prebývali čary, žili huldry – bludné ženy s chvostami – a všemožné iné nedobré veci. Ľudia z dedín strašili severným lesom svoje deti. Preto nie div,

že tie vyrastali presvedčené o severe ako sídle všetkého zla sveta. Na strašidelných historkách bol aj kúsok pravdy. Ak sa maco objavil v dedinách na krvavej výprave, zatúlal sa zo severných lesov. Ak na cestách číhali početné vlčie svorky, ako sa to kedysi stávalo, prichádzali od severu, z lesov a hôr. Keď nad ohradami plachtil orol, aby si odniesol jahňa či iný drobný statok, priletel zo severu. Ak sa na krdeľ sliepok zniesol pažravý jastrab, hniezdil na severe. Ak sa na statok zakradla líška, aby ukradla tú najtučnejšiu hus, líščie stopy smerovali na sever. Keď na jeseň a v zime zúril na dedinských cestách a holých lúkach ľadový chlad, najhoršie vystrájal severák. Všetko zlé prichádzalo zo severu – z lesov.

Ľudia sú však rôzni, a ak sa aj ľudia zo širokých dedín do lesa neodvažovali, človek si nájde cestu všade, a tak niektorí žili aj v severných lesoch. Možno odtiaľ aj prišli – alebo zo západu či z východu – to nikto v celej dedine netušil, rovnako ani kedy sa tak stalo. Muselo to byť pred mnohými, mnohými pokoleniami.

Po istom čase tam na severe vyrástol laz a tamojších ľudí bolo vídať na hradských vedúcich cez dediny. Ľudia z lesa a dediny sa však nezblížili. Navzájom neprehodili ani pár slov. Jedni aj druhí sa zďaleka obchádzali. Ľudia z dediny považovali lazníkov temer za potulnú chásku a neradi ich stretali večer.

S plynúcimi rokmi si dediny museli privyknuť, že ľudí zo severu vídali na cestách čoraz častejšie. Kedysi vraj do ostatných dedín chodievali západnou cestou cez lesy, na tú však zabudli vďaka lepšej, južnej ceste. Vozievali ňou tovar, kože a iné veci, ktoré azda predávali

na juhu. Stávalo sa, že trochu kupčili vo vzdialenejších dedinách, avšak nikdy v tej najbližšej. Zaplatili a šli si po svojom. Niektorí boli takí urastení a mohutní, že dedinčanov prevyšovali o hlavu. Aj preto ich zrejme vidiečania nemali v láske.

Ako sa ľudia zo severu postupne približovali tým z okolitých dedín, medzi ľuďmi sa začali šíriť zvesti o živote na severe. A hoci ľudia severanov viac nepovažovali za úplných tulákov, vážili si ich, čo by za necht vošlo. Takmer žiaden lazník sa vraj nerátal medzi kresťanov. Ľudia tiež vraveli, že lazníci vedia čarovať, sú divokí a bijú sa.

II

Ráno po stretnutí na fare klusal popri borglandskom sídle koník zapriahnutý do dvojkoľosového povozu a na ňom sedeli dvaja muži. Zamierili na severozápad od strašného zrázu Panenskej tiesňavy, popod čierne skaliská a nahor cez hrebeň oddeľujúci dedinu od bjørndalského lazu.

Bjørklandskému starcovi sa na cestu do poslednej chvíle nijakovsky nechcelo a dúfal, že aj farár príde k rozumu; na faru sa však nadránom doniesla správa z Bø na východnom kraji dediny, že maco v noci vyčíňal aj tam. Farára zvesť vskutku rozzúrila a poháňal koňa, ako len vládal. Bol v dedine nový a hoci sa už stihol dobre oboznámiť s rečami, aké kolovali o bjørndalskom laze a tamojších obyvateľoch, strach sa v ňom asi ešte nezakorenil tak ako v dedinčanoch. S bjørklandským starcom však cestou tak či tak neprehodil slovo a ako sa viezli popod bralá Panenskej tiesňavy, obaja sa riadne krčili. Tam v hĺbke číhali nebezpečné, zvodné panny a za tmavých večerov odtiaľ z hĺbky stúpali zvuky strún a spevu. Ľudí, ktorí sa touto cestou vydali po zotmení, už nikto nikdy nevidel. Na skaliskách dvíhajúcich sa nad cestou na druhej strane sa navyše ukrývali huldry, bájne ženy s chvostami, a trollovia a v nočných hodinách sa stade rozliehal strašný huriavk.

Lesný hrebeň nad Bjørndalom pokrývali tmavé mohutné stromy, ktoré sa sťažka a hrozivo knísali.

Na vyvýšenom mieste s redším porastom, odkiaľ už bolo vidno na bjørndalský laz a cesta začínala prudko klesať, muži v povoze zastavili koňa.

Farár zvrátil obrvy, rovnako ako bjørklandský stariec, pretože bledé jesenné slnko ožiarilo takú nádher-nú skupinu stavísk, že všetky slová o temnote a zlobe sa v tej chvíli vytratili.

Farár si iba odkašľal a stariec za ním ostal potichu.

Potom sa pustili stráňou nadol a odbočili na prvý dvor laz, na Hamarrbø.

Všetci prvorodení synovia tu odnepamäti dostávali meno Ørnulf, volali ich ale iba Ørn.

Zakaždým tu žili aspoň dvaja, občas traja Ørnovia a stalo sa aj, že ich žilo naraz aj štvoro.

Pocestní z juhu na statku natrafili na ženu od kráv, tá ich išla ohlásiť dovnútra.

Kým čakali na odpoveď, rozhliadali sa po okolí.

Zazreli tmavé zrubové domy s bujnou trávou na strechách, za nimi les a vyššie skaliská, divoko a tmavo sa vypínajúce na pozadí svetlej oblohy, skaly nebezpečné, oťažené, akoby sa chystali rozdrviť obydlia a ľudí pod sebou.

Na priedomie vyšiel najstarší Ørn a ostal stáť o paličke.

Farár na neho zamával, Ørn z Hamarrbø sa však díval z priedomia, nepohol nohou ani palicou a len povedal:

„Aha ho, pán farár si vyšiel na prechádzku.“

Duchovný sa trochu zamračil; oznámil však, v akej veci prichádzajú.

„Aha, hľadáte lovca medveďov,“ odpovedal stariec a ukázal priamo ponad laz smerom na sever.

„Chodte na Starý Bjørndal,“ dodal.

Farár sledoval starcovu palicu a tam hore na severe, v objatí lesa a vysoko nad lazom, trónilo gazdovstvo s viacerými veľkými domami, tmavými ako sám les, iba občas sa kde-tu zablyslo slnko v oknách.

Farár a starec z Bjørklandu, samozrejme, vedeli o gazdovstve s takým menom a zdalo sa im, že to obydlie obklopuje čosi veľké.

Odtiaľto pochádzali všetci urastení chlapíci, čo ostatných prevyšovali o hlavu, a práve z *tohto gazdovstva* vyrážali divoké čierne kone, ktoré predbiehali všetky ostatné na ceste.

Tamojší pôsobili zámožne, ako by sa podľa ľudí zo širšej dediny patrilo pôsobiť iba najväčším dedinčanom, zaiste však nie lesným lazníkom.

Reči o zabitých ľuďoch, bitkách a drsnej povahe sa šírili aj o ľuďoch z bjørndalského gazdovstva.

Keď teraz farár a gazda hľadeli na vypínajúci sa majer, všetky tie slová takmer strácali význam. Gazdovstvo stálo bezpečnejšie a pevnejšie, než akékoľvek iné, ktoré muži v povoze poznali. Videli možno, že tamojší ľudia majú tak trochu dôvod správať sa, ako sa správajú.

Farárovi a gazdovi v rovnakej chvíli napadlo, že sa im tam nechce ísť vo veci medveďa, a obaja pocítili nevôľu pri pomyslení na ohováranie, ktoré sami začuli a pomáhali šíriť.

Azda preto sa farár znova otočil k starému Ørnovi s otázkou, či by sa lovec medveďov nedal nájsť niekde inde.

„Nooo,“ odpovedal starec pomaly, „cudzinci nech zájdu ta hore.“

Farára zarazili na odpovedi dve veci. Najprv *to*, že ho starec označil za cudzinca, a potom skutočnosť, že

starec oboch poslal na Bjørndal, ako keby na to platil dáky zákon.

Viac už si nemali čo povedať, a tak sa rozlúčili a zamierili stráňou nadol.

Nižšie medzi domami bývalo viac ľudí, než si tí na povoze predstavovali. Miesta tu síce nebolo nazvyš, míňali však ďalšie a ďalšie dvory s domami a udivenými tunajšími.

Po cestách sa teda netúlal iba medveď a lazy netvoril *len* hustý les. Rozprestierali sa tu polička, lúky oddelené svetlými brezami a domy porastené listnatými stromami.

Vo farárovi vzklíčila myšlienka.

Pamätal si, že mu ktosi povedal, ako jeden bývalý farár ľuďom z lesa dohovárať, že kresťanom sa nepatrí nosievať do kostola zbraň a že sa lesní lazníci odvtedy v kostole neukázali, akurát keď bolo treba pokrstiť novorodených alebo pochovať mŕtvych či oddať svadobný pár.

Tu mali voči cirkvi odpor, a keď farár zodvihol zrak k potemnému gazdovstvu pod lesom, odrazu vedel, odkiaľ sa ten odpor berie.

Hnev sa v ňom vtedy náhle rozplynul.

On čosi vyčíta ozbrojeným mužom, no práve prichádza, aby poprosil o pomoc, so zbraňami.

Len čo si pomyslel, že bude na hornom statku vystupovať ako pán, tento jeho zámer sa kamsi vytratil.

Cesta lazom trvala dlhšie, než dedinskí vyslanci odhadovali, a úboč veru stúpala strmo.

Obaja sa čudovali, keď vyšli nahor a prechádzali po medzi polička a lúky. Miestni už dávno všetko zožali a uskladnili v stodolách, videli však poľany, na ktorých rástlo obilie a ľan a kde sa za letných dní vlnili svetlé lúky.

Takže tu muži dorazili naozaj ku kresťanským usadlíkom.

Asi najviac sa pocestní podivili, keď ich kôň zastal na dvore v cieli cesty.

Dvor nebol široký a veľký ako za starých čias, ale aj na tú dobu riadny a obklopovalo ho mnoho mohutných domov so širokými stenami.

Na statku sa nič nehýbalo; panovalo tu zvláštne, tiché prázdno. Ľudia asi práve jedli, preto nebolo vidieť ani nohu.

Aj nehybný dom má ale oči, a tak na podstienok vyšiel miestny mladík. Mal bielu pokožku a ľahké telo, vlasy vyblednuté od slnka a veľmi svetlú, peknú tvár so zvláštne modrými prenikavými očami.

Pán Diderich sa zarazil.

Prechodil ďaleký šíry svet a cestou stretol mnohých ľudí. Tento mladík s opatrným, mäkkým krokom, štíhlym telom a krásnou vztýčenou hlavou mu pripomenul vznešených ľudí, na akých kňaz na cestách natrafil, na skutočne urodzené panstvo.

Oči ho neklamali. Takto nevyzerajú tuláci.

Chlapec sa na neho pozeral skúmavo a placho.

Farár ho posunkom zavolať k sebe. Tak ako zvykol. Na cestách po statkoch nikdy nevystupoval z povozu, ak len nešlo o nevoľtíka.

Ľudia museli chodiť za ním a úctivo stáť, zatiaľ čo on sedel.

Iba na veľkom Borglande, v starom šľachtickom sídle moci v dedine, vstupoval pokorne a s úsmevom.

Chlapec pristúpil bližšie, ako mu farár prikázal, a ten mu oznámil, že chce hovoriť s otcom, keďže chlapec je asi synom gazdu.

Áno, je. Nato sa chlapec vybral po otca.

Zmizol v dome, znova sa však objavil sám. Otec mu odkazuje, že farár môže vojsť.

Pán Diderich očervenel. To ja som farár, vyhlásil, a idem na slovíčko za tvojím otcom, to mu povedz, a že sa ponáhľam.

Chlapec sa znova odobral dovnútra, ale opäť vyšiel bez otca. Priniesol farárovi správu, že aj ten je vnútri vítaný, tlmočil pichľavé slová.

Farár zvrátil obrvy a s rozochvenými perami vystúpil z voza, aby širokými krokmi prešiel dvorom dovnútra, kadiaľ mu chlapec ukazoval.

Starec z Bjørklandu ich začudovane nasledoval.